

КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДЕРЖАВНОГО ВИКОНАВЦЯ ЯК СУБ'ЄКТА КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У СФЕРІ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, ПОВ'ЯЗАНОЇ З НАДАННЯМ ПУБЛІЧНИХ ПОСЛУГ

CRIMINOLOGICAL CHARACTERISTICS OF A STATE EXECUTOR AS A SUBJECT OF CRIMINAL OFFENSES IN THE FIELD OF OFFICIAL ACTIVITIES AND PROFESSIONAL ACTIVITIES RELATED TO PROVISION OF PUBLIC SERVICES

Тарієв С.Р., д.ю.н., доцент, заслужений юрист України,
завідувач кафедри кримінального, кримінально-виконавчого права та кримінології
Академія Державної пенітенціарної служби

Івашко С.В., к.ю.н.,
доцент кафедри кримінального, кримінально-виконавчого права та кримінології
Академія Державної пенітенціарної служби

У статті окреслюється кримінологічна характеристика державного виконавця як суб'єкта кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг.

Установлено, що кількість виявлених кримінальних правопорушень, вчинених державними виконавцями за останні 5 років (2018–2022 рр.), складає менше одного відсотка від кількості виявлених кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг. Це пояснюється високим рівнем латентності, недосконалою діяльністю правоохоронних органів та відсутністю кримінологічного забезпечення запобіжної діяльності щодо таких правопорушень.

Застосовуючи метод вибіркового дослідження, шляхом вивчення матеріалів кримінальних проваджень та судових вироків авторами надано характеристику кримінально-правових, соціально-демографічних та морально-психологічних ознак особи державного виконавця, основних властивостей та якостей особи злочинця, а також окремих показників злочинності (кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг) щодо цього суб'єкта.

Так, за основу взяті такі ознаки та кримінологічні показники, як: специфіка займаної посади та коло повноважень, форма вини, мотивація, географія злочинності, умови професійної соціалізації, зовнішнє середовище, фізіологічні особливості, гендерна належність, морально-психологічні якості тощо. Вивчення таких властивостей та якостей є основою для розкриття шляху до кримінально протиправного середовища, виявлення причин та умов вчинення правопорушень, впровадження заходів запобігання кримінально протиправній діяльності даного суб'єкта.

Авторами з'ясовано, що державний виконавець вчиняє кримінальні правопорушення умисно, найчастіше з прямим умислом та корисливою мотивацією, умисел виникає раптово, ситуативно, вина таким суб'єктом не визнається. Особа злочинця характеризується: безвідповідальністю, байдужістю, нестриманістю, високим інтелектуальним рівнем.

За результатами дослідження запропоновано основні заходи запобігання кримінально протиправній діяльності державних виконавців.

Ключові слова: кримінологічна характеристика, кримінологічні ознаки, державний виконавець, суб'єкт кримінальних правопорушень, службова діяльність, професійна діяльність, публічні послуги.

The article describes criminological characteristics of a state executor as a subject of criminal offenses in the field of official activities and professional activities related to provision of public services.

It has been established that the number of detected criminal offenses committed by state executors over the recent 5 years (2018–2022) is less than one percent of the number of criminal offences detected in the field of official activities and professional activities related to provision of public services. It can be explained by the high level of latency, ineffective operation of law enforcement bodies, and lack of criminological support for such crime prevention activities.

Having applied the selective research method and studied the materials of criminal proceedings and court sentences, the authors reveal criminal-law, socio-demographic, and moral-psychological characteristics of a state executor as a person, the main features and qualities of personality of a criminal, as well as certain crime rates (criminal offenses in the field of official activities and professional activities related to provision of public services) specific for this subject.

Thus, the characteristics and criminological indicators such as the specifics of the post occupied and the scope of powers, form of guilt, motivation, geography of crime, conditions of professional socialization, external environment, physiological peculiarities, gender identity, moral and psychological qualities, etc. were taken as the basis. The study of such features and qualities is the basis for revealing the path to a criminally illegal environment, identifying the causes and conditions for committing offenses, and implementing measures to prevent criminally illegal activities by this subject.

The authors found that the state executor commits criminal offenses intentionally, in most cases guided by direct intent and selfish motivation, the intent occurs suddenly, situationally, no guilt is recognized by such a subject. The criminal as an individual is characterized by irresponsibility, indifference, intemperance, high intellectual level.

Based on the results of the study, the main measures for preventing criminally illegal activities of state executors have been proposed.

Key words: criminological characteristics, criminological features, state executor, subject of criminal offences, official activities, professional activities, public services.

Постановка проблеми. Особа злочинця в кримінології займає одне з центральних місць, адже лише через вивчення суб'єкта антисоціальної діяльності можливо провести повноцінне кримінологічне дослідження та з'ясувати, чому певні особи вчиняють суспільно-небезпечні діяння, напрацювати шляхи запобігання кримінально протиправним актам. Особливої важливості набуває кримінологічне дослідження особи, що вчиняє кримінальні правопорушення в сегменті службової діяль-

ності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг.

Так, ст. 19 Конституції України визначено, що посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, у межах повноважень і у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України [1]. А на апарат державного управління та на публічних службовців покладається важлива функція в забезпеченні нормального функціонування публічних інституцій, дотримання прав і свобод громадян.

В Україні діє судова влада, що являє собою по суті незалежну гілку влади, завданням якої є здійснення правосуддя. Завершальною стадією реалізації правосуддя, а також кінцевим етапом реалізації міри адміністративного примусу за адміністративні проступки в нашій державі є саме виконання судових рішень та інших органів (посадових осіб). Виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб) в Україні покладено на Державну виконавчу службу, забезпечується державними (приватними) виконавцями. Наразі маємо сталу тенденцію вчинення державними виконавцями кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, що призводить до негативних наслідків для правосуддя в частині виконання судових рішень уповноваженими суб'єктами.

Незважаючи на це, в Україні наразі відсутнє кримінологічне дослідження особи державного виконавця, який вчиняє кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. Вивченню питань кримінологічної характеристики особи державного службовця присвячені праці вітчизняних учених-кримінологів, що складають теоретико-методологічну основу для написання даної статті, зокрема В. В. Голіни, Б. М. Головкина, О. М. Джужі, І. М. Довбаня, Д. Ю. Кондратова, К. О. Лагоди, В. О. Мартиненка, М. І. Мельника та ін.

Однак, поза науковим пошуком учених залишається питання кримінологічної характеристики службової особи, на яку покладається важлива функція – виконання судових рішень, тобто особи державного виконавця.

Мета статті полягає у наданні кримінологічної характеристики особи державного виконавця, який вчиняє кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, окресленні типових ознак особи спеціального суб'єкта кримінальних правопорушень та формування шляхів запобіжного впливу на особу, що вчиняє кримінальні правопорушення.

Виклад основного матеріалу. Однією з центральних категорій у вітчизняній кримінологічній доктрині є особа злочинця. Адже, вивчивши особливості та сутність особи, що обирає кримінально протиправну діяльність, стає можливим виявлення таких якостей та властивостей особистості, які неодмінно ведуть до з'ясування всіх причинно-наслідкових зв'язків між стадіями деформації індивідуальної свідомості, дозволяє відповісти на питання, чому одна особа обирає модель злочинної поведінки, а інша ж навпаки реалізується в рамках визначених моральних та правових норм, і врешті-решт з'ясувати першопричину кримінально протиправної поведінки.

Так, на думку І. М. Довбаня, важливість кримінологічного дослідження особи злочинця обумовлюється соціальною природою злочинного акту, породженого свідомістю, що відображає сутність і особливості особи, яка обирає таку форму поведінки. Особливого значення дослідження особи злочинця набуває, якщо такими особами є державні службовці, від яких залежить доля політичних, соціальних, економічних реформ, розвиток громадянського суспільства в Україні [2, с. 132].

О. М. Джужа стверджує, що великий вплив на формування негативних характеристик чинить соціальне середовище особи, наявність у ньому осіб з високим рівнем матеріального достатку, а тим більше досягнутого за рахунок корупційної діяльності. Особі злочинця притаманна система ознак і властивостей, що вказують на неї як людину, що вчинила злочин. Здебільшого ці ознаки поділяють на такі групи: соціально-демографічні, кримінально-правові, соціально-рольові, морально-психологічні [3, с. 307].

На думку М. І. Мельника, корупціонерам характерні: психологічна установка використовувати посаду виключно з корисливою метою, готовність проігнорувати закон, пожегтвувати професійною честю заради вигоди, впевненість у владі грошей, переконаність у можливості та доцільності вирішувати життєві питання незаконним способом [4, с. 248–249].

В. О. Мартиненко наводить тезу, що на першому місці в ході кримінологічного дослідження має стояти генезис особи злочинця, тобто процес його становлення та розвитку, а також чинники формування злочинних установок. Відтак, характеризувати необхідно психологічні властивості, специфіку кола наданих повноважень [5, с. 101–102].

Будь-яке злочинне переконання формується через внутрішнє світосприйняття. На нашу думку, окреслюючи кримінологічну характеристику державного виконавця як суб'єкта кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, доцільно навести окремі кримінологічні показники кримінально протиправної діяльності даного суб'єкта, види покарань, що застосовувалися, та класифікувати кримінологічні ознаки такої особи за кримінально-правовими (правовий статус, коло повноважень, співучасть, наявність судимості, вид призначеного покарання, форми готування до вчинення кримінальних правопорушень, форма вини тощо), соціально-демографічними (вік, стать, освіта, соціальний стан, громадянство, наявність сім'ї, дітей тощо) та морально-психологічними (риси характеру, особисті переконання, установки, інтелектуальний рівень, емоційні і вольові якості тощо) критеріями.

Застосовуючи метод вибіркового дослідження, нами було опрацьовано матеріали кримінальних проваджень за період з 2018 по 2022 роки включно, в яких органами досудового розслідування були скеровані до суду обвинувальні акти та в подальшому винесені судові вироки, що складає емпіричну базу даного дослідження.

З метою обґрунтування обраного методу дослідження висловимо тезу про те, що існуюча статистика правоохоронних органів щодо зареєстрованих кримінальних проваджень та результатів їх розслідування не містить зведених даних щодо кримінальних правопорушень, вчинених державними виконавцями, а такі методи, як анкетування та інтерв'ювання працівників органів державної виконавчої служби, на нашу думку, не можуть надати об'єктивних результатів через високу імовірність «викривлення» поданої інформації.

Характеризуючи кримінально-правові ознаки досліджуваного суб'єкта, окреслимо кримінологічні показники, які дозволяють з'ясувати наступне.

Передусім, за характером кримінально-правового статусу державний виконавець є державним службовцем та службовою особою. Так, згідно з ч. 2 ст. 7 Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів», державний виконавець є представником влади, діє від імені держави і перебуває під її захистом та уповноважений державою здійснювати діяльність з примусового виконання рішень у порядку, передбаченому законом. А відповідно до ч. 1 ст. 8 цього Закону, державні виконавці, керівники та спеціалісти органів державної виконавчої служби є державними службовцями [6].

Кримінально-правовому статусу державного виконавця властиві ознаки службової особи в розумінні пунктів 1, 2 примітки до ст. 364 КК України, адже останній займає посаду державної служби, наділений колом спеціальних повноважень з виконання організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських функцій [7].

Відповідно до ч. 3 ст. 18 Закону України «Про виконавче провадження», державний виконавець під час здійснення виконавчого провадження має право: 1) проводити

перевірку виконання боржниками рішень, що підлягають виконанню відповідно до цього Закону; 2) проводити перевірку виконання юридичними особами незалежно від форми власності, фізичними особами, фізичними особами – підприємцями рішень стосовно працюючих у них боржників; 3) безперешкодно входити на земельні ділянки, до приміщень, сховищ, іншого володіння боржника – юридичної особи, проводити їх огляд, примусово відкривати та опечатувати їх; 4) накладати арешт на майно боржника, опечатувати, вилучати, передавати таке майно на зберігання та реалізовувати його в установленому законодавством порядку; 5) у разі ухилення боржника від виконання зобов'язань, покладених на нього рішенням, звертатися до суду за встановленням тимчасового обмеження у праві виїзду боржника – фізичної особи чи керівника боржника – юридичної особи за межі України до виконання зобов'язань за рішенням або погашення заборгованості за рішеннями про стягнення періодичних платежів та ін. [8].

Отже, як бачимо, коло дискреційних повноважень державного виконавця достатньо широке.

Судова практика за період з 2018 по 2022 рік, свідчить, що найчастіше державними виконавцями вчинялися кримінальні правопорушення, передбачені ст. 368 «Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою» (72,7%); ст. 367 «Службова недбалість» (13,6%) КК України; решта – ст. 366 «Службове підроблення» (9%); ст. 366¹ «Декларування недостовірних даних» (5%); ст. 369² «Зловживання впливом» 369² КК України (5%).

Географія злочинності за останні п'ять років є достатньо поширеною та мала місце в 15 (п'ятнадцяти) областях нашої країни, а саме: в Чернігівській, Дніпропетровській, Київській, Полтавській, Сумській, Харківській, Рівненській, Кіровоградській, Миколаївській, Одеській, Львівській, Тернопільській, Хмельницькій, Житомирській, Черкаській областях.

Причому за територіальністю 77,3% кримінальних правопорушень вчинялося державними виконавцями на території міст районного значення і лише 22,7% на території міст обласного значення. Така ситуація пов'язана передусім з відмінностями рівня життя в адміністративно-територіальних одиницях обласного та районного значення. На території обласних центрів рівень життя (зайнятість, освітня сфера, сфера дозвілля тощо) є дещо вищим, ніж у сільській місцевості, що слугує чинником для меншої схильності службовців до отримання матеріальної вигоди в незаконний спосіб, через використання своїх службових повноважень.

На нашу думку, зазначене свідчить про більшу схильність осіб, які обіймали посади державних виконавців у містах районного значення, до використання своїх службових повноважень із метою отримання неправомірної вигоди та корисливу мотивацію, жагу до збагачення за рахунок службових функцій, ніж в осіб, які працюють в обласних центрах та займають вищі посади в структурі органів державної виконавчої служби.

Кримінальні правопорушення вчиняються державними виконавцями самостійно, інші «фігуранти» справ проходять у статусі свідків, і лише у 5% випадків – особами, які вже мали судимість. Повторність (рецидив) даного виду злочинності виключено, оскільки зайняття посад державного виконавця передбачає відсутність судимості.

Слід зазначити, що згідно з ч. 1 ст. 7 Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів», державним виконавцем є керівники органів державної виконавчої служби, їхні заступники, головні державні виконавці, старші державні виконавці, державні виконавці органів державної виконавчої служби [6].

Кримінальні правопорушення у досліджуваній сфері вчиняються як керівниками органів державної виконавчої служби, так і пересічними працівниками. Судова практика за 2018–2022 роки свідчить, що 40,1% кримінальних правопорушень вчиняються керівниками, які мають категорію «Б» державної служби, 59,9% – пересічними державними виконавцями, що займають категорію «В» державної служби. Дане співвідношення відображає більшу схильність до кримінальних правопорушень все ж пересічного працівника. На нашу думку, такий стан речей обумовлений нижчим рівнем заробітної плати державного виконавця та прагненням самоствердитись, дисбалансом між певними очікуваннями, амбіціями та реальним станом речей тощо.

Водночас, у 5% кримінальних проваджень саме керівниками органів державної виконавчої служби здійснюється неправомірний вплив на підлеглого працівника з метою змусити останнього вчинити незаконні дії, задля отримання матеріальної вигоди безпосередньо керівником. Так, наприклад, згідно з вироком Снігурівського районного суду Миколаївської області від 25.03.2019 (справа № 485/362/19), керівник органу державної виконавчої служби, зловживаючи своїм службовим становищем та реалізуючи свій злочинний намір, направлений на одержання неправомірної вигоди, здійснив вплив на свого підлеглого – головного державного виконавця з метою змусити останнього завершити виконавче провадження [9].

З аналізу статистичних даних, оприлюднених на сайті Офісу Генерального прокурора, та судових вироків, що містяться в Єдиному державному реєстрі судових рішень, можемо з'ясувати, що відсоток виявлення кримінальних правопорушень, вчинених державними виконавцями за останні 5 років, порівняно з кількістю виявлених кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, загалом складає менш ніж 1%, що свідчить про високу латентність кримінально протиправної діяльності державного виконавця та низьку ефективність роботи правоохоронних органів з даного питання.

До осіб, які вчинили кримінальні правопорушення протягом 2018–2022 років, застосовувалися відносно м'які санкції як покарання за вчинене. Так, лише у 18% випадків судом було призначено покарання у виді позбавлення волі, у 5% – громадських робіт; у 59% – (у всіх випадках засудження особи до штрафу чи позбавлення волі) стосувалося призначення додаткового покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю та у 9% – як додаткове покарання застосовувалася конфіскація майна. Найбільше покарань застосовувалося у виді штрафу (41%).

Як правило, готування до вчинення кримінальних правопорушень державними виконавцями виражається у: 1) неправомірному скасуванні обмежень боржника у праві виїзду за кордон, керування транспортним засобом; 2) незаконному завершенні виконавчого провадження з метою виключення особи з Єдиного реєстру боржників, що має наслідком припинення ряду обмежень для боржника; 3) неправомірному припиненні обмежень у вигляді арешту нерухомого майна, транспортного засобу; 4) неправомірному розрахунку (зменшенні або ж збільшенні) заборгованості за виконавчими документами про стягнення періодичних платежів; 5) неправомірному переданні певних предметів сторонам виконавчого провадження (стягвачу або боржнику) та ін.

Статистика свідчить, що 82% кримінальних правопорушень вчиняються умисно, здебільшого з прямим умислом, за умов, коли особа усвідомлює суспільну небезпечність та протиправність свого діяння, не лише передбачає, а й бажає настання суспільно небезпечних наслідків, або ж ставиться до наслідків байдуже, а головне має корисливу мотивацію – отримання певної переважно матері-

альної вигоди. Тож, у понад 80% випадків такі особи не визнають свою вину, приблизно у 90% випадків – особи здійснюють готування до кримінального правопорушення шляхом прийняття певних, у т.ч. і законних рішень, складенням певних документів, умисел при цьому в злочинців виникає випадково, ситуативно. Понад 90% державних виконавців, які вчинили кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, мають позитивні характеристики за місцем роботи.

Соціально-демографічні ознаки особи злочинця мають важливе значення, оскільки дозволяють виявити закономірності активної негативної поведінки осіб, об'єднаних за такими ознаками.

Проведений аналіз матеріалів кримінальних проваджень дозволяє зробити висновок, про те, що кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, вчиняються державними виконавцями у віці від 26 до 46 років. Разом із тим, не спостерігаємо випадків вчинення кримінально протиправних діянь державними виконавцями у віці до 26 років. Це можливо пояснити певними кваліфікаційними вимогами до посади державного виконавця (наявність вищої юридичної освіти та затратами часу на навчання), необхідного терміну для професійної адаптації, набуття певного досвіду тощо. Не спостерігаємо також випадків кримінальних правопорушень, вчинених особами і у віці після 46 років. Зазначене дає підстави зробити висновок, що кримінальні правопорушення вчиняються державними виконавцями у найпродуктивнішому віці, коли особа сповнена творчих та фізичних сил, амбіцій, планів на майбутнє, максимально зосереджується на досягненні високого результату своєї роботи, прагне забезпечити матеріальний достаток. Проте, внаслідок своїх деформованих уявлень про оточуюче середовище умисно стає на злочинний шлях.

За ознакою статі спостерігаємо наступне: понад 77% кримінальних правопорушень вчиняються державними виконавцями чоловіками та близько 23% – жінками. Таку кримінальну активність чоловіків, на нашу думку, можливо пояснити традиційною соціально-рольовою диференціацією за гендерною ознакою, дещо ширшим та багатоманітнішим спектром соціальних зв'язків чоловіка, у тому числі й у сфері службової діяльності.

Як зазначає К. О. Лагода, вища кримінальна активність чоловіків пов'язується насамперед із традиційними елементами соціально-рольової диференціації за гендерною ознакою в українському суспільстві, вказані особливості мають своїм джерелом специфічні аспекти гендерної самосвідомості [10, с. 35].

У всіх випадках для особи злочинця характерна така ознака, як наявність вищої юридичної освіти, а також належність до громадянства України, що також пояснюється кваліфікаційними вимогами до посади державного виконавця.

Звертає на себе увагу й така ознака, як сімейний стан. Так, близько 68% кримінальних правопорушень вчиняються державними виконавцями, які одружені (заміжні), близько 40% мають дітей і лише приблизно 32% кримінально протиправних діянь вчиняються особами, які неодружені та не мають дітей. Така тенденція з практичної точки зору, на нашу думку, свідчить про невпевненість службової особи у майбутньому, відчуття нестабільності, хвилювання за своїх близьких та ін., що викликані внаслідок дії внутрішніх та зовнішніх факторів, зокрема соціальної деформації особи, нестабільністю економіки, негативними соціально-політичними процесами в країні, непослідовністю реформ, плінністю кадрів, підвищенням емоційним навантаженням, що супроводжує всі процеси діяльності державного виконавця тощо.

Наступна група ознак – це морально-психологічні ознаки особи злочинця, які розкривають її світогляд, цін-

нісні орієнтації, темперамент, емоційність, психічні аномалії тощо [11, с. 97].

Соціально-психологічні ознаки державного виконавця, який вчиняє кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, відображають такі риси характеру особи, як: невпевненість, неврівноваженість, байдужість, зухвалість, зверхність, самовпевненість, твердість у захисті своїх «деформованих» переконань тощо.

Інтелектуальний рівень такої особи є достатньо високим, оскільки кваліфікаційні вимоги до зайняття посади державного виконавця передбачають наявність високої юридичної освіти. Як правило, такі особи мають вищі аналітичні, організаторські здібності, досконало використовують формально-логічне мислення. Здатні приймати вольові рішення, постійно перебуваючи при цьому в стресовому середовищі та емоційному напруженні.

На основі досліджених матеріалів кримінальних проваджень можемо зробити висновок, що особисті переконання та життєві установки державного виконавця, який вчиняє кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, характеризуються: 1) зневажливим ставленням до соціальних цінностей і установок; 2) корисливою мотивацією; 3) безвідповідальним ставленням до своїх обов'язків, до підлеглих; 4) ігноруванням службових інтересів; 5) готовністю відступитися від закону й норм моралі заради особистої вигоди тощо.

Висновки. Підсумовуючи викладене, зазначимо, що кримінологічна характеристика державного виконавця, що вчиняє кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, за останні п'ять років характеризується наступним.

За кримінально-правовими ознаками: 1) кримінальні правопорушення вчиняються суб'єктами, що є державними службовцями, службовими особами відносно рівномірно по всій території України, що обумовлено структурою органів державної виконавчої служби; 2) правопорушення вчиняються здебільшого державними виконавцями, які не займають керівних посад та працюють на території міст районного значення; 3) вчиняються самостійно особами, які не мали раніше судимості; 4) вчиненню кримінального правопорушення передують ретельна підготовка, зокрема і через протиправний вплив на підлеглих осіб; 5) державний виконавець вчиняє кримінальні правопорушення умисно, найчастіше з прямим умислом, що виникає раптово, ситуативно; 6) правопорушення мають корисливу мотивацію; 7) дії переважно спрямовані на невідкладне отримання матеріальної вигоди; 8) особи вчиняють кримінальне правопорушення вперше; 9) вина таким суб'єктом не визнається; 10) винні особи несуть кримінальну відповідальність за вчинене переважно у виді штрафу.

За соціально-демографічними ознаками: 1) суб'єкт кримінальних правопорушень має віковий діапазон від 26 до 46 років; 2) кримінальні правопорушення вчиняються здебільшого державними виконавцями чоловіками; 3) найчастіше такі суб'єкти: а) мають сім'ю, дітей; б) вищу освіту, в) є громадянами України.

За морально-психологічними ознаками: особі правопорушника притаманні такі риси: безвідповідальність, байдужість, зневажливість до загальноприйнятних цінностей, нестриманість, високий рівень стресостійкості, здатність приймати вольові рішення, високий інтелектуальний рівень.

З урахуванням викладеного вважаємо, що ефективно запобігання кримінально протиправній діяльності державних виконавців можливе шляхом: 1) посилення ефективності системи відбору осіб на зайняття відповідних посад; 2) підвищення рівня матеріального та соці-

ального забезпечення діяльності державних виконавців; 3) впровадження позитивного зарубіжного досвіду у сфері виконання рішень судів та рішень інших органів (посадових осіб); 4) підвищення якості інформаційно-роз'яснювальної роботи, заходів з підвищення кваліфі-

кації державних виконавців; 5) посилення контролю за роботою державних виконавців; 6) створення реальних гарантій незалежності діяльності державного виконавця; 7) посилення кримінально-правових санкцій як заходів кримінальної відповідальності державних виконавців.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. Дата оновлення: 01.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 24.06.2022).
2. Довбань І. М. Кримінологічна характеристика державних службовців, які вчиняють злочини. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2020. № 5 (34). С. 132–136.
3. Джужа О. М. Кримінологія: підруч. для студ. вищ. навч. закл. Київ: «Юрінком Інтер», 2002. 416 с.
4. Мельник М. І. Корупція: сутність, поняття, заходи протидії: монографія. Київ: «Атіка», 2001. 304 с.
5. Мартиненко В. О. Кримінологічна характеристика особи державного службовця, який зловживає владою або службовим становищем. *Науковий вісник національної академії внутрішніх справ*. 2017. № 1 (102). С. 99–110.
6. Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1403-VIII. Дата оновлення: 03.07.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1403-19#Text> (дата звернення: 28.06.2022).
7. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. Дата оновлення: 23.04.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 18.06.2022).
8. Про виконавче провадження: Закон України від 02.06.2016 р. № 1404-VIII. Дата оновлення: 26.03.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19#Text> (дата звернення: 28.06.2022).
9. Вирок Снігурівського районного суду Миколаївської області від 25.03.2019 р.: справа № 485/362/19 провадження № 1-кп/485/42/19. Дата оновлення: 25.04.2019. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/80650688> (дата звернення: 24.05.2023).
10. Лагода К. О. Невиконання судових рішень: кримінологічна характеристика та запобігання: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Харків. 2015. 230 с.
11. Голіна В. В., Головін Б. М. Кримінологія. Загальна і особлива частини: підручник. Харків: «Право», 2014. 513 с.